

CAPUT XX.

*De Moneta Urbis VIENNENSIS, & Ducum AUSTRIÆ,
usque ad Habsburgicos.*

Studiose in hunc locum hoc argumentum a me rejectum est, tum quod in incerto fere positum, tum quod paucissimi nummi hodie supersunt, qui illius ævi AUSTRIÆ Principibus, urbe nostræ tribui certo possint.

Similes illis nummos, quos Reverendissimus HERGOTT producit, & præter hos, alios quoque meo in Cymelio videre est; singularis tamen ille, in cujus antica parte effigies Principis sedentis, in capite pileus Ducalis, in sinistra sceptrum lilio coronatum cum epigraphe: DVX LIVPOLD- - In averfa parte figura ornatum fornicem sustinens, sine inscriptione. Confimilis huic nummus est, sed paulo melius conservatus in Musæo Spectabilis Domini XAVERII DE MANAGETTA. Averfa pars LEOPOLDI Virtuosi, vel Gloriosi ætatem notat.

Quod autem hoc in argumento controvertitur, solisne Ducibus, an Civitati quoque cudendæ monetæ jus antiquitus fuerit, in eo contra Reverendissimum Patrem MARQUARDUM sentio, utrisque hoc jus tribuens.

Anno quippe 1228. circiter evocatos e Flandria constat a LEOPOLDO Glorioso gnaros flandæ feriundæque monetæ Artifices, eisque jus civitatis impertitum: ergo inter cives adscripti; Flandrenses enim hos Burgenfes, ut alios cives nominat.

At inquires, exemptos a Prætoris Urbani potestate, fui duntaxat ærarii Præfecto eos Dux subjecit; id ego, qua sermo est de re Monetaria, non abnuo: quoad cætera soli ærarii Præfecto, longiori saltem tempore, vel semper subjectos fuisse ut credam, RUDOLPHI I. Privilegio infra exhibendo prohibeor.

Porro, si LEOPOLDUS Dux Flandrenses suæ monetæ Camerario (ut ait) subjecit, jam antea officinam Monetariam propriam habuit, ut ex ipsis testibus LEOPOLDI Decreto adscriptis patescit; neque enim ut testes subscribunt, quibus beneficium impertitur; sunt autem: DIETRICUS Magister Monetæ, RUDEGERUS Incisor, HEINRICUS socius ejus, MAHEFRIDUS Monetarius, & ALBERTUS Chlebarius, forsan Chalybarius. Ita legitur apud Reverendum MARQUARDUM HERGOTT Tom. I. Mon. Dom. Austr. p. 249.

Quod si Dux jam prius Artifices suos Monetarios habuit, & Flandrenses suo duntaxat servitio accersivit, quid opus exemptione eorum, qui ad civitatem nihil attingebant?

Sed

Sed dubium omne RUDOLPHI I. Diplomate tollitur. Hoc non Duci, qui tum nullus erat, sed VIENNENSIBUS datum anno 1278, & anno 1282. ab ALBERTO I. pro patre Cæsare terras has administrante in festo S. JACOBI repetitum est.

Referuntur hæc literæ a JOANN. JACOB. MOSER DE FILSEK, & WBYCHLERBERG, in Bibl. MS. pag. 116. exscriptæque sunt ex antiquo papyraceo codice Monasterii B. V. ad Scotos, in quo tamen annus ac dies desiderantur. Hujus causa inde petenda, quod hæc literæ tantum sint fragmentum integri Diplomatis Rudolphini VIENNENSIBUS dati. Codici, ex quo MOSERUS exscripsit, consentit alius, quem proprium possidet Vir clarissimus JOANN. GEORGIUS SCHWANDNERUS. Exaratus is est in charta vulgari Anno 1435. atque hunc titulum præfert: *Das sind dem Recht der Stat ze Wienn.* Rubrica hæc docet hoc libro contineri jura, & privilegia Civitatis: ergo etiam jus Monetæ, de quo insertæ literæ loquuntur.

Literæ autem ipsæ RUDOLPHI tenoris sunt sequentis: *Wir Rudolph - - thun Kund allen - - , das unser lieben getrewen hausgenossen unser gnad fleissigligen paten, das wir in ihr recht, dy sy habent gehabt von den edlen Herrn Herzog Leupolden, Herzog Fridrichen, En, der auch etwenn Fürst in Oestereich gewesen ist, bestetigten, und bewerkten mit unser Handvest. Daran haben wir sw er-
Dd 3 hört,*

*hört, und haben in all irre Recht bestetigt mit unſer hand-
veſt, als hernach geſchriben ſtet.*

His verbis non novum aliquod privilegium Civitati impertit RUDOLPHUS, ſed antiquum aliquod jus, quo ſub LEOPOLDO, ac FRIDERICO jam gaudebat, confirmat. Unde manifeſtum fit jam ſub his Principibus ſignandæ, cudendæque Monetæ jus, aut potius privilegium urbi noſtræ fuiſſe. Ad hæc notandum: ſub voce *Hausgenossen* Monetarios urbis deſignatos videri, eodem nempe, qui ſupra Flandrenſes nominati.

Pergit RUDOLPHUS: *Das erſt, das wir wollen, das dy hausgenossen, und all ihr diener, dy zu der Münz helfen, alle gemein gebörent in unſer Cammer.*

Quatuor deinde ſequentibus paginis de jure agit Imperator, quod Magiſtro Monetæ, ejusque ſociis competeret. Quo loco de auri, argenti, nummorumque permutatione ac uſu in civili commercio, de exploranda eorum probitate, de monetis adulterinis, de authoritate item dicti Magiſtri Monetarii, quantumque urbis Prætori in eum jus fit, multis pertractatur.

Ex quibus perſpicuum fit, Monetarios hos etiam Judici Civitatis ex parte obnoxios fuiſſe. Quin LAZIUS Rer. Vienn. l. 4. c. 9. teſtatur Magiſtros Monetæ proximam a Prætoſe ſedem in ſenatu, quin ipſos conſulares faſces sæpius tenuiſſe.

Cæterum, quod de forma, pondere, pretio, nomine ac numero monetarum ejus ætatis memorarem, scitu dignum nihil reperi, præterquam geminum hoc, quod subjungo. Primo sub medium literarum Rudolphinarum isthæc verba legi: *Wir wollen auch, ob der Fürst des Lands wollt pfening erneuren mit einem einfeltigen Eysen, das solle nynders geschehen, dan zw Wyen, zu der Newenstatt, und zu Enns. Und sullen auch der Eysin bütten mit guten fleys dy Hausgenossen.* Alterum autem est, quod a LAZIO refertur, habuisse nimirum VIENNENSES jus cudendi nummos argenteos minores, & majores quadrangulares.

Conficiuntur ex his tria: Primum, jam sub Principibus Babenbergicis FRIDERICO Bellicoso, ac ejus patre LEOPOLDO Glorioso, a quo & Flandrici illi Monetarum signatores accersiti sunt, cudendæ monetæ jus VIENNAM habuisse. Monetariis his platea, inde MÜNZERSTRASSEN dicta, elegantibus ædibus & tum & hodie conspicua, habitationem præbuit.

Alterum est, a RUDOLPHO Civitati ac futuris Principibus unam tantum monetæ faciem signandi potestatem factam esse; quanquam adductus supra nummus doceat jam LEOPOLDI Gloriosi, vel Virtuosi, tempore monetæ utraque parte signatæ usum fuisse, saltem AUSTRIÆ Principibus.

Tertium est: Officinas Monetarias in AUSTRIA tres eo tempore fuisse VIENNÆ nimirum, NEOSTADII, ac LAUREACI, seu ANASIBURGI, quæ tamen duæ posteriores illi, quæ in urbe nostra erat, obnoxia fuerint. VIENNENSIS crucem, insigne nempe suum, nummis impressit, quorum cum antiquissimi etiamnum existent, grave iis, quæ hic de vetusto Urbis privilegio monetas cudendi, & supra de scuti hujus antiquitate statuimus, pondus adjiciunt.

Subjicio his Syllabum Præfectorum rei Monetariæ, seu ut compellabantur, Magistrorum Monetæ, qui mihi seu ex LAZIO, seu aliunde innotuere.

Anno circiter 1228. sub LEOPOLDO Glorioso Magister Monetæ legitur DIETRICUS, ut supra ostensum.

Anno 1289. FRIDERICUS LEUBL.

Anno 1290. CUNO, non quidem ex ordine Fratrum Minorum, ut opinatur HANTHALLERUS, sed ex familia eorum, qui ob habitationis viciniam Domini circa, vel prope Fratres nominati sunt; ut legere est in Necrologio Minorum, & in Diplomate ALBERTI III., quo Universitatem ad eorundem Minorum viciniam transfert. LAZIUS in Familiis urbis VIENNENSIS eos vocat: INNERE BRÜDER, ac subinde Dominos de PÜRSENDORF cognominatos refert.

Anno 1300. Iterum FRIDERICUS LEUBL.

Anno 1332. BERNARDUS CRONVEST vel CRON-
NEST. Anno

Anno 1370. MICHAEL GEYKRAMER.

Anno 1408. NICOLAUS GEYKRAMER.

Anno 1420. ULRICUS GUNDLACH.

Anno 1430. NICOLAUS UNTER DEN HIMMEL.

Anno 1442. THOMAS MOINGUS.

Anno 1458. FRIDERICUS IV. Imp. privilegium signandæ Monetæ VIENNENSI Civitati ademptum in quosdam e Nobilibus transtulit; unde tanta rei monetariæ ruina subsecuta est, ut nummi ejus ævi per contemptum SCHINDERLING, abjectissimo sane nomine, traducerentur.

Nota tamen, in charta FRIDERICI IV. Imperatoris data Græcii 1484. iterum Magistrum Monetæ legi JOANNEM WIELANDT DE WESL: unde conficio FRIDERICUM IV. veniam monetæ cudendæ Nobilibus iterum ademisse, propriumque Monetæ suæ Magistrum rursus constituisse.

Neque tamen quod primum, & ultimum omiserit, culpandus LAZIUS; is enim Magistros monetæ urbanæ solum recenset: illi autem Magistri Monetæ Principis fuere.

Anno 1520. Proceres non nulli ex AUSTRIA minus addicti CAROLO, ac FERDINANDO Principibus, ad quos hæ provincię hæreditario jure devolutæ erant, signandæ monetæ novum quoddam jus sibi arrogarunt, creato Rei Monetariæ Præfecto JOANNE SCHWARZ; sed is

Notit. Vindob.

Ee

Anno

Anno 1522. suo cum capite munus hoc NEOSTADII
posuit.

C A P U T XXI.

*De variis dominiorum, ac bellorum vicibus, quas VIEN-
NA experta est, deque uiteriori ejusdem ad ætatem
usque nostram munitione.*

Vrbs nostra ab origine Vinidorum erat, qui eam con-
didere. Romano Imperio accessit anno reparatæ salu-
tis VII. vel VIII.

Anno C. 262. GALLIENUS Imperator ATTALO
Marcomanorum Regi, cujus filiam PIPARAM, dein
CORNELIAM SALONINAM dictam, deamavit, atque
etiam in conjugem accepit, Pannoniæ superioris partem,
quidni & VINDOBONAM cessit. AUREL. VICT. Epit. c. 33.

Anno C. 268. a CLAUDIO Gothico Imperatore trans
Danubium rejectus est ATTALUS, teste EUTROPIO l. 9.
c. 6. & 8.

Anno 451. ab Hunnis sub ATILA Rege VIEN-
NA vastatur.

Sub-